

Suu- ja sorkkatauti

Aiheuttaja:

- Picorna-virus, joita on 7 eri serotyyppiä (A, O, C, SAT 1, SAT 2, SAT 3, Asia 1).
- Virus kestää hyvin ulkoisia olosuhteita, kuten matalia lämpötiloja. Ei kestä yli 50°C lämpöä. Säilyy pitkiä aikoja eläimen ulkopuolella ympäristössä. Virus on herkkä sekä hapoille että emäksille.

Taudille herkät eläinlajit:

- Sorkkaeläimet, kuten nauta, sika, lammas, vuohi, kameli jne.
- Myös ihmisten tartunnoista on raportoitu, joskin ne ovat hyvin harvinaisia ja käytännössä täysin merkityksettömiä (rakkulamuodostusta käsissä, tartunta suoraan sairastuneiden eläinten koskettelun kautta).

Itämisaika:

- 2-14 vrk.

Aiheuttaa:

- Lähes 100 % sairastuvuuden, mutta yleensä vähäisen kuolleisuuden (1-5 %) karjassa. Poikkeuksen muodostavat vasikat, karitsat ja pikkupossut, joiden kuolleisuus voi nousta yli 20 % ollen jopa 50 %.
- Voimakasta tuotannon alenemista (esim. maito) ja suuria taloudellisia tappioita.
- Eläinten huonokuntoisuus altistaa muille taudeille.

Oireet:

- Nauta: syömättömyys, korkea kuume, apatia, rakkulanmuodostus suun limakalvoilla, sorkkaväleissä, ruununrajalla kyntysten ympärillä ja mahdollisesti utareissa. Naudoille tyypillistä on maiskuttelu ja leukojen jauhaminen.
- Sika: kuume ja ruokahaluttomuus, rakkulat sorkissa ja ontuminen.
- Lammas: usein lievemmät oireet kuin muilla eläinlajeilla (vaikea tunnistaa).

Esiintyy:

- Endeemisenä Afrikassa, Keski-idässä, Aasiassa ja Etelä-Amerikassa ja lisäksi esimerkiksi Turkissa.
- EU:n alueella viime aikoina Kreikassa kesäkuussa 2000, Brittein saarilla, Ranskassa ja Hollannissa 2001, Iso-Britanniassa 2007 (laboratoriosta lähtöisin), Kyproksella 2007 ja Bulgariassa 2011.
- Suomessa viimeksi vuonna 1959.

Leviäminen:

- Tartunnan saanut eläin levittää virusta kaikissa eritteissään. Viruseritys alkaa jo 1-5 vrk ennen rakkuloiden muodostumista.
- Leviää eläinyksiköstä toiseen elävien eläinten suoran kontaktin kautta, mutta myös epäsuorasti esim. ihmisten, kulkuneuvojen, lihan, maidon tai rehun kautta. Samoin eläinperäinen ruokajäte voi sisältää virusta. Tartunta voi levitä tilalta toiselle myös tuulen mukana jopa kymmenien kilometrien etäisyydelle.
- Matkailu ja muu eläinliikenne muodostaa riskitekijän taudin leviämislle maasta toiseen!

Vastustaminen:

- Luokitellaan EU-lainsäädännön mukaan A-luokan eläintaudiksi (EU 2018/1882). Huomattava merkitys eläinten pitoon tai eläinten ja niistä saatavien tuotteiden kansainväliseen kauppaan.
- Toimenpiteet epäilytapauksessa sekä diagnoosin varmistuttua: esim. rajoitusvyöhykkeen muodostaminen, eläinten hävittäminen, desinfiointi, liikkumisen rajoittaminen tilalle ja sieltä pois jne.
- Rokottaminen on periaatteessa kielletty koko EU:n alueella, epidemiatilanteissa voidaan poikkeusluvalla käyttää alueellisia rokotuksia taudin leviämisen estämiseksi.